

איין גערכיין פרק שני ערכיין

הוה ליה בשריתא בשבוע. פי' דמגין מ"כ שנים כלה בשית בשבוע והחורבן היה בשנת כ"א דהכי מוכחא סוגיא דלא חרב הבית בשניה עד שנת כ"א ובית ראשון שפערד מ"י שנים חרב בשנת שער עצמנו הכי מוכח כל הסוגיא נמצא בית חרב בתחילת יובל כלומר בשנת יובל ענמה דלחורבן בשנת ת"י. ע"כ:

בשנה עולה וכיבוש היוקים: וכן בשניה ושניה
במוצאי שביעית מי משכחת לה מכדי בית
שני כמה קם ארבע מאה ועשרים ארבע
מאה תמניא יובלי ארבעי תרי שבוע פשו
להו שית הוה ליה בשיטא בשבוע הא מני
רבי יהודה היא ^א דאמר שנת חמשים עולה
לכאן ולכאן אייתי תמניא מתמניא יובלי והני
שית הוי ארביסר אישטכח דבמוצאי שביעית
חרוב אי ר' יהודה בראשונה לא משכחת לה
דתניא שבעה עשר יובלות מנו ישראל
משונכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול
לומר משעה שנכנסו מנו שאם אתה אומר כן
נמצא בית חרב בתחילת יובל ואי אתה מוצא
^ב בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר
אלא צא מהם שבע שכיבושו ושבע שחילקו
ואתה מוצא בארבע עשרה שנה אחר אשר
הוכתה העיר ואי רבי יהודה אייתי שבסרי
משבסרי יובלי שדי אהני הוה ליה בתלתא
בשבוע ^ג הנך שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא
ירמיה אהדרינהו לא קחשיב להו איבעית
אימא לעולם רבנן וכי קתני וכן בשניה אשאר
הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי משמרתו
של היורדי בשניה מי הואי והתניא ^ד ארבע
משמרות עלו מן הגולה ידעיה וחרים
פשחור ואמר עמוד נביאים שביניהם וחלקום
לכ"ד משמרות כללום ונתנום בקלפי
בא ידעיה ונמל חלקו וחלק חבריו שש

בא

22

על היוצלות ודל י"ד מהקנ שצמרי לנצב שציבבו ו' שמילקו פשו להו
 חלת אשתחכ דבג' בשצו חרוב: ומשי הקנ תלת שנין דאציגיהו
 פנחריב עד דאתא ירמיה ואהדריניהו ב'. כלומר הקנ שלש שנים שזר
 סנחריב עליהן כדכתיב (מלכים ב' ח') ויעל מלך אשור (על כל) [בכל]
 ארץ ויעל שומרון ויצר עליה שלש שנים ולא היה להם פנאי לחרוש
 ולזרוע ולא מנו שמיטין ויוצלות להו קא חשיב להו והאי דנקט עד דאתא
 ירמיהו אהדריניהו להו דווקא דהא ויתר מתשעים שנה היה ממחויבה
 קמי דאגליניה סנחריב ואזי צאמו גלות עד שהחזיק ירמיהו ^אל השבי
 חתם שני משמחת חורבן בשנת ארבעים ותשע והוא שבעים וארץ גשין
 בבתח לה והא ליכא למימר לר' יהודה לית ליה הך דרשא דהא קרא כתיב
 ה העיר הוה יוצל ועוד קשיא לי היכי לא מדליקן אלא הקנ חלת שני
 שהחזיק ירמיהו ואע"פ דמתרגלין התם (ה) מנו יוצלות לקדש שמיטין
 ד היאך יתכן ליעול שלש שנים לבדס אם כשעלה סנחריב עליהם כבר
 אותן שלש שנים וחזרו למנינים הראשון למנינות י"ג י"ד לקדש שלש
 שותח הוויית אלו נראה צעיר דהאי חלת דכתיב בספרים שציבבו הוא
 סנחריב עד דאתא ירמיהו אהדריניהו לא חשיב ודוקא נקט דכל
 כדאמר' צפרק בתרא אלא צאונה שנה שחזרו צימי יאשיהו החמילו
 וחשבו צדור כמין חומר דבשנת שלשים ושש ליוצל חרב הבית והיא
 היה שנת היוצל שהרי חזרו בשנת י"ח ליאשיהו כדכתיב (מלכים ב' כג)
 חלת התקן אל חולדה הנביאה ואמר' צננילה (ק"ז י"ז) היכי שצביה
 עשרת השבועים ומנלן דהדור דכתיב מה הציון הלו וגו' ודבר זה
 נדר עולם צ"ח ליאשיהו היה תחלת היוצל ואשיהו שזר ל"א שנה
 כרי לזקיקו כדכתיב (מלכים ב' כה) חלת שלשים שנים וכן חרב הבית
 שבע שנים ואחר כך מנצחין ספר ישן מוגה שכחזו צו כן והודיעהו
 ה' ר' יוסי למילתיה ודקא קשיא לך לעיל הוה ליה בשיתא בשצבו:
 ה' ה' יוסי למילתיה ודקא קשיא לך לעיל הוה ליה בשיתא בשצבו:
 ה' ה' יוסי למילתיה ודקא קשיא לך לעיל הוה ליה בשיתא בשצבו:
 ה' ה' יוסי למילתיה ודקא קשיא לך לעיל הוה ליה בשיתא בשצבו:

מביתלחן לא מנו יצולת אלא לקדש שמיטין וא"כ כשהחזירום ירמיהו
לא התחילו למנות תחילת היובל אלא לאותו חשבון עצמו שהיו
מוזין ולכן קאמר שאם מנו משנכנסו בית חרצ בשנת יובל אצל
לר' יהודה דאמר "שנת ג' עצמו ממנין השמיטין ובשנים שגלו
העשרה שצטים לא היו מוזין שמיטין ולא יצולת כלל וא"כ
כשהחזירום ירמיהו ונהג יובל הוצרכו לחזור ולהתחיל מנינים:
משמרתו

שהגלה אותן סתריצ עד שהחזירן ירמיהו צימי יאשיהו אלף ה"ק מלת
לכו להקן שלש שנים כך שמעתי והרצה תשובות בדבר חדא דמי מדליח
מואלץ שביעית ועוד י"ד שנה אחרי אשר הוכחה העיר דליהו ויזל לא מ
והקמן לא משכחין ו' שתיקו אלף מהך דרשא ד"ד אחרי אשר הוכ
והאמר" בצ' בתרא (לקמן 3:): משגלו שצט ראובן וגד בעלו היוצלות ע
הני מילי לרצון אבל לר' יהודה מוקמין התם דלא מנו ויוצלות כלל ו
מנו ו' שנים או י"ד ליוזל ועלה עליהם שלש שנים היאך יתכן להפסיק
שנת התמישית⁽⁷⁾ ושלא שצט כרחק או התחילו למנות א' ג' ד' ו'
ויפירוש מושבם היה ונכתב בספרים והכי גרסינן הכ' שני דלאגלי
אותן השנים שהיו צלות לא חשיב רבי יהודה צמין שמיטין ויוצלות
למנות ליוזל ולא ותשוב מאותה שנה עד שנת הת"י החורבן ותמצא
מואלץ שביעית ומשכחת ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכחה העיר
דבשנת י"ח ליאשיהו נמצא הספר צבית המוקדש ועל דברי הספר
לירמיהו ושדר לחולדה ואמרין ירמיה לא הוה התם שהלך להחזיר
ספינה יאשיה לא העצות כוכבים צלותה שנה היה וכן מלאתי
מ"ח"ת עד ל' כמה היה ארצברי וחד קרי ליהויקם ויהויצין וחד
ומיחוקמא שפיר כר' יהודה מלבי יסריהם צעיו אבל לא
לרבותי וישרה צעמיהם⁽⁸⁾: איבעית אימא לעולם א"יבא דרבנן. אמ
בי קתני וכן בשניה אישאר. אתשעה באז ומואלץ שבת: עלו בן
היתה משמרת ידעיה קודם לתרים ומשמרת תרים קודם לפשחור ושל

דעד שית שני לא סדיק עזרא דכתיב
באדין בשילת וגו'. אלמא בשנת
שמיס לדריש התחיל הצנין: ובתיב
ושיציא ביתא וגו'. אלמא בשנת
שס נשלס הרי ¹ חמש שנים וצאיתו
זמן לשנה הצאה שהיא שנה ששית
לצנין עלה עזרא וצא לירושלים
בחדש אז ועד תשרי שהוא שבע
לצנין לא התחיל למנות: בר תמנן
נבי תרתי. דמשילות מרגלים עד
שנכנסו לארץ אינו אלף ל"ח לצד
משנת השילות דהא (3) בשניה
לניחא מנרים נשתלחו: מדלא
משכחת ארבע עשרה שנה אחרי
אשר הוכתה העיר. דליהוי יוצל אי
לא מדלית ארבע עשרה לכיזש
ולחילוק: ברתני' מתשעה בנורות.
לא אתפרש טעמא: והצילציל לבדו.
ללל אחד היה שס ולא יותר וטעמא
מפרש בגמ' (ג): גמ' קס"ד כדי
לשבת ולשני ימים טוים דווקא קאמר
דלהכי צעינן ששה שאל יחד שבת
ושני ימים טוים של ראש השנה ולא
יוכלו לצקר יהו להם ² אילים מזומנים:
בעלמא קאי. דככל ימות השנה
נמי צעינן ששה ולא משום שבת
וראש השנה אלף משום דצן צג צג
וכדמפרש צסמוך: סימנא בעלמא.
שלא תטעה בגירסא שלא תשנה
ארבעה או חמשה משום הכי נקט

לו אלא אשאר³: רב אשי אמר הנך שית שני
עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו
דכתיב ⁴ באדין בשילת עבדת בית אלהנא
די בירושלים וכת' ⁵ ושיציא ביתא דנא עד יום
תלתא לירח אדר ⁶ דהיא שנת שית למלכות
דדריש מלכא ⁷ ותנא באותו זמן לשנה הבאה
עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב ⁸ ויבא ירושלים
בחדש החמישי היא השנה השביעית למלך:
גופא "שבעה עשר יובלות מנו ישראל
משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול
לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר
משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל
ואי אתה מוצא ⁹ בארבע עשרה שנה אחר
אשר הוכתה העיר וכו' ¹⁰ שבע שכיבשו מגלן
דקאמר כלב ¹¹ בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח
(אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע
לרגל את הארץ [וגו'] ¹² ועתה ¹³ [הנה] אנכי
היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר ¹⁴ שנה
ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם
המשכן ושלח מרגלים כי עבור ¹⁵ ירדן כלב בר
כמה הוי בר תמנן נבי תרתין כי קא מפליג
נחלות קאמר ¹⁶ בן חמש ושמונים שנה אנכי
אישתבח דשבע כיבשו ושבע שחילקו מגלן
איבעית אימא מדשבע כיבשו שבע חילקו
ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע
עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר:

ערכין (תלמוד בבלי <עוז והדר> עמוד מס 36 לו ערכין תלמוד בבלי) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

גיטין ל"ו ע"א-ל"ז

נתקנה: **מי** איבא מידי דמדאורייתא משמט שביעית ותיקן ה"ד דלא משמט. השתא לא צעי רבא לשנויי אהך קושא דהפקר צ"ד הפקר כדמשני בחר הכי משום דקשא ליה דלא היה לו להלל לעקור שביעית שהיא דאורייתא ואע"ג דדרשין בספרי^ט ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ירך (דברים טו) ולא של אחיך צדך מכאן אמרו המלוה חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לצי"ד אין משמטין מ"מ לא היה לו לעשות תקנה ללמד לעשות כן שצטל צנן השמטת כספים שזוהי תורה וצקונט' פירש דרבא קאי נמי לשנויי פרכא דהכא ודרשא דספרי עיקרה אמלוגה על המשכון דמוסר שטרותיו הוי מטעם דהפקר צ"ד הפקר אלא דאקרא קסמין לה: **בזמן** שאתה משמט בו' פירש צקונט' דהשמטת קרקע לא נהגא צבית שני כדאמרי

הלל התקין פרוסבול וכו':^ט תנן התם פרוסבול אינו משמט יזה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה^י השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' עמד והתקין פרוסבול^י וזה הוא גופו של פרוסבול^י מוסרני לכם פלוני^י דיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה והדיינים חותמים למטה או העדים^י ומי איבא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית והתקין הלל דלא משמטא אמר אביי^י בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא^י רבי אומר^י וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים^י בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים

להפקיע ממנו של זה וליתן לזה במקום שיש סייג ותקנה: והתקין ה"ד דלא תשמט ועקר דבר מן התורה: בשביעית בזמן הזה. והלל כרבי סבירא ליה דאמר שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דרבנן הוא ואע"ג דהלל צבית שני הוה סבירא ליה לאציי דצבית שני הואיל ולא היה יוצל נוהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא ודאמרינן בערכין (דף זג:) מנו יוצלות לקדש שמיטין מדרבנן קאמר ומנאמי בתלמודי^י רבינו יצחק הלוי שכתב^י במסכת גיטין צירושלמי^י מנין שאין השמיטה נוהגת אלא בזמן שיוצל נוהג שנאמר וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטת יוצל ואחת שמיטת שביעית אצל צת"כ^י ראיתי דשביעית נוהג בזמן שאין יוצל נוהג ואומר אני שהוא מחלוקת: בזמן שאי אתה משמט קרקע. כגון עכשיו שצטלה קדושת הארץ:

אי אתה משמט כספים. ואף על פי שהשמטת כספים חוצה ילפינן דהיקשא דלא נהגא: שנאמר וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטת יוצל ואחת שמיטת הגוף היא ואינה תלויה בצרף^י שביעית כו' וצבית שני הואיל ולא נהג יוצל שלא היו כל יושביה עליה לא נהגא שמיטה מדאורייתא והא דאמרינן בערכין (דף זג:) מנו יוצלות לקדש שמיטין היינו מדרבנן וקשה לר"ת דהיה לו להציא ההיא דירושלמי ואפי' נאמר דסמין אהיה והך דהכא מיימי משום כספים אכתי קשה צריש מועד קטן (דף זג:) דפריך חרישה וזריעה בשביעית מי שרי ומיימי הך דהכא והתם לא שייך כלל לאחויי אלא ההיא דירושלמי ונראה לר"ת דהשמטת קרקע דהכא ודהתם לא איירי בחרישה וזריעה אלא בשדות החזירות לצעלים ציצל והשמטת קרקע קרי ליוצל ולשביעית השמטת כספים^י דשמיטה משמטת כספים ולא יוצל כדאמרינן צהדיא^י צפרשת ראה אנכי ודריש לה מדבר השמיטה שמוט וה"ק בזמן שאתה משמט יוצל אתה משמט שביעית כי ההיא דירושלמי^י ואר"ת דצבית שני נהג יוצל דאמרינן בפרק ד' מחוסרי כפרה (פריה"ק דף יא.) ואשמיס איל נאן על אשמטת מלמד שכולן שפחות חרופות צעלו ושפחה חרופה היינו חזיה שפחה ותזיה צת חורין המאורסת לעצד עצרי ועצד עצרי אינו נוהג אלא בזמן שהיוצל נוהג כדאמר צס"פ המקדיש שדהו (פרקין דף טו.) ולא מסתבר לומר שהציאו על שצעלו שפחות חרופות צבית ראשון כדאשכחן בספ"ק דהוריות (דף ו.) שהציאו על ע"ז שצצדו צימי צדקיהו דצע"ז אשכחן דנתשדו אצל על שפחה חרופה לא אשכחן דנתשדו ועוד דהא נהג צתי חומה צבית שני כדתנן במסכת ערכין (דף נא:) ומיימי לה לקמן צמי שחצו (דף עז:) צראשונה היה נטמן התקינו^י כו' ואמרינן נמי בצוק המקדיש שדהו (פרקין טו.) דצתי ערי חומה אין נוהגין אלא בזמן שיוצל נוהג ולא חיקן הלל פרוסבול לדורו שהיה צומן הבית ודהלל^י ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן צפני הבית ק' שנה (שנה טו.) אלא לאחר חורבן

גיטין (תלמוד בבלי) ע"ז והדר - עמוד מס 83 כ גיטין תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דהו ידעי דחורב ציתא כדאמרין צנור צ' צ"ש (דף 33:) והא דצעי צמון לדריה תקין לאו לדריה ממנא אלא לדור הסמון אחר חורבן אי נמי הדיא צעיא חליצא דרבא דמשני הפקר צ"ד הפקר והא דלאמר בסוף ערכין (דף 33:) מנו יוצלות לקדש שמיטין דמשמע דיוכל לא נהג¹ היינו למאי דק"ד התם מעיקרא דלא חזרו עשרת השבטים שגלו ולא היו צולות צבל אלא צ' שבטים וכשעלו צצית שני לא היו כל יושביה עליה אצל ממסכנא דלאמר² דירמיהו החזיקן ויחשיהו מלך עליהן נמלא דהיו שם מייצ' שבטים ואע"ג שלא עלו כולם חשיב כל יושביה ומיהו קשה דזיל קרי צ' רב הוא דצעורא³ מני לכל י"צ שבטים:

ותקין

רבנן דתשמיט זכר דשמיט זכר דשמיט. והא דלא תקון נמי יוצל זכר ליוכל משום דאין רוב צבור יכולין לעמוד זה ליאסר צעודת קרקע שתי שנים רלופות: **אלא** אם בן גדול הימנו בו. וא"ת היכי דמי אי דפשט צרוב ישראל אפי' גדול הימנו אין יכול לצטל כדלאמר⁴ בפרק אין מעמידין (פ"ו 33:) גבי י"ח דבר שאפי' יצא אליהו וצית דינו אין שומעין לו ואי דלא פשט צרוב ישראל אפי' קטן יכול לצטל כדאמרין נמי התם גבי שמן דרבי יהודה הנשיא וצית דינו נמנו עליו והתירוהו משום דלא פשט אסורו צרוב ישראל וי"ל דהא קאמר התם וסמכו רצונו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי רבי אלעזר בר דוק שהיו אומרים אין גורין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולים לעמוד זה משמע משום דהוה תרתי היה להם כח להחזיר דלא פשט וגם לא היו יכולים לעמוד זה אצל הכא או פשט ולא היו יכולים לעמוד או היו יכולים לעמוד ולא פשט ואין משמע בן צירושלמי צ"ק דשנת⁵ דלאמר התם ר"י צעי ולא בן תנין שאין צ"ד יכולין לצטל דברי צ"ד חזרו אלא אם בן גדול הימנו בחכמה וצמון ור' יהודה הנשיא וצית דינו מתירין מה שאסר דניאל וחזרתו אלא רבי יוחנן כדעמיה דא"ר יוחנן צסם רבי אלעזר בר דוק מקובלי שכל גזירה שצ"ד גורין על הצבור ולא קיבלו רוב צבור עליהן אינה גזירה וצדקו ומלאו גזירתו של שמן ולא קבלו רוב צבור עליהן אלא משמע דצאהי טעמא לחודה סגי ועוד דברים מגילה (דף 33:) פריך ואי ס"ד אנשי כנסת הגדולה צ"ד וכו' הוא דתקין אחר רצון ועקרו תקנתא דתקינו אנשי כנסת הגדולה והתקין אין צ"ד כו' והתם מסתמא פשט ויכולין לעמוד וי"ל דדוקא צ"ח דבר אפי' גדול אין יכול לצטל כדאשכחן⁶ צירושלמי⁷ מפני שעמדו להם צנפשותיהם כדליפתא התם⁸ דתלמידי צ"ה היו הורגין בתלמידי צ"ה וצבל דבר גדול יכול לצטל חוץ מ"ח דבר והיאך דלא פשט כגון שמן אע"ג דעמדו עליהן צנפשותיהן אפי' קטן יכול להחזיר והא דקאמר וסמכו

ותקינו רבנן דתשמיט זכר לשביעית ראה הלל שנמנעו העם מלהלוות זה את זה עמד והתקין פרוסבול ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית ותקינו רבנן דתשמיט אמר אביי שב ואל תעשה הוא רבא אמר הפקר ב"ד הפקר דאמר ר' יצחק א"מני⁹ שהפקר ב"ד הפקר שנאמר¹⁰ וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רבושו והוא יבדל מקהל הגולה¹¹ רבי אליעזר¹² אמר מהכא¹³ אלה הנחלות אשר נחלו אעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות וגו' וכי מה ענין ראשים אצל אבות לומר לך מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין¹⁴ העם כל מה שירצו איבעיא להו כי התקין הלל פרוסבול לדריה הוא דתקין או דלא דלדרי עלמא נמי תקין למאי נפקא מינה לבטוליה אי אמרת לדריה הוא דתקין מבטלינן ליה אלא אי אמרת לדרי עלמא נמי תקין¹⁵ הא¹⁶ אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובצמון מאי ת"ש דאמר שמואל לא כתבינן פרוסבול אלא אי בבי דינא דסורא אי בבי דינא דנהרעא ואי סלקא דעתך לדרי עלמא נמי תקין בשאר בי דינא נמי לכתבו דלא כי תקין הלל לדרי עלמא¹⁷ כגון בי דינא דיריה וברב אמי ורב אסי דאלימי דאפקועי ממונא אבל לכולי עלמא לא ת"ש דאמר שמואל הא פרוסבולא עובבנא דדייני הוא אי איישר חיל אבטלינן¹⁸ אבטלינן¹⁹ והא אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובצמון הכי קאמר אם איישר חיל יותר מההלל אבטליניה ורב נחמן אמר אקיימנה אקיימנה הא מיקיים וקאי הכי קאמר אימא ביה מילתא דאע"ג דלא כתוב ככתוב דמי איבעיא להו האי עולבנא ליטנא דחוצפא הוא או ליטנא דניחותא הוא ת"ש דאמר עולא עולבה²⁰ כלה שזינתה בקרב חופתה אמר רב מרי ברה דבת שמואל מאי קרא²¹ עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו אמר רבא²² עדיין חביבותא הוא גבן דכתיב נתן ולא כתיב הסריח תנו רבנן²³ הנעלבין דואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין עושין מאהבה ושמוחין ביסורין עליהן הכתוב אומר²⁴ ואוהביו כצאת השמש בגבורתו מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרום בולי ובומי בולי

ואמור רבנן דתשמיט. צמון הוא: זכר לשביעית. שלא תשחכת תורת שביעית: ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית. צמון הוא כרבי: ואמור רבנן דתשמיט. וממלא הלוי גזלן על פיהם: שב ואל תעשה. הלוי הוא שב²⁵ וצטל ואינו עושה המלוה לפדיו את חובו ולא עקר ליה צידים וכי האי גוונא מותר לעקור דבר מן המורה כגון שופר ולולב ודומיהן ציצנות צאשה רבה (דף 33:) דלא עקירה צידים היא: רבא אמר. לעולם בין לרבנן דפליגי אדרבי ואמרי שביעית להשמטת מלוה צמון הוא דלאורייתא ותקין הלל דלא תשמט בין לרבי דלאמר לאו דלאורייתא ואמור רבנן דתשמיט לא תיקשי דבר²⁶ דצדצר שצמון אין כאן עקירת דבר מן המורה צמון סגי וגדל דהפקר צ"ד צמון הפקר: יחרם כל רבושו. צאנשי כנסת הגדולה כתיב: מה ענין ראשים אצל אבות. הוה ליה למכתב וראשי המטות: כל מה שירצו. מתקן נכסיו על פיו: צבטלי. להוסיף צ"ד אי כשכור דרי שלא יהו מוועין מלהלוות לצטל את תקנת הלל שאפילו כתב פרוסבול ישמט: לא כתבינן פרוסבול. דלא אליס לאפקועי ממונא: אלא בי דינא דסורא. רב: בי דינא דנהרעא. שמואל דכ"א אמרה שמואל להך מילתא וכי ליטנא הך שאלתא צבי מדרשא²⁷ הוה צי דינא דרב אמי ורב אסי והיינו דמשני דלמא צי תקון הלל נמי לדרי עלמא לא תקון אלא כגון צי דינא דרב אמי ורב אסי: עובבנא דייני הוא. לקמן מפרש לשון חופתא שטטליס ממון שלא דקין בחוקה: אם איישר חיל. אם לחזק כח: אבטלינן. אלמא לאו לדרי עלמא תקין דא"כ היכי מני שמואל למימר אבטליניה: אימא ביה מילתא. אושפי צית דין ותקין דתסם מלון יהו כמסורין שטרוסיהן לצית דין ואע"ג דלא כתב ניהוי כמו שכתב: צישנא דניחותא. לא עשאווהו אלא לנתת דדיינים שלא יעריסו להגות מלוותיהם לפני שביעית שלא תבא שביעית ותשמיטיה הלכך אי איישר חיל אבטליניה: עולבה. חלופה: שזינתה בקרב חופתה. צעוד שכינה וישראל צסני עשו את העגל שהרי לא נסעו מסיו עד לאחר הקמת המשכן צסנה שמה כדכתיב ויהי צסנה השנית צחדש השני וגו' ויסעו צני ישראל למסעיהם ממדבר סיני (צמדד י): מאי קרא. דיש לדרוש עליהם כלה מונה צחופתה: במסבו. צחופתו: נרדי נתן ריחו. צשמי עוז ריחו הטוב כמו ולא נתן סיחון

את ישראל וגו' (סע סה): עדיין חביבותא הוא גבן. אע"פ שהזכיר לקוליהן לא הזכיר אלא צמרתיה חיה דלא כתיב הסריח: הנעלבין. גרסי' אותן שנעלבים מיד אחרים: ואין עיבבים. את אחרים: עידין. נלות מאהבת המקום ולא לטוב שכל ולא מיראת פורענות: פרו. תקנה: צולי

לעמוד וי"ל דדוקא צ"ח דבר צירושלמי²⁸ מפני שעמדו להם צנפשותיהם כדליפתא התם²⁹ דתלמידי צ"ה היו הורגין בתלמידי צ"ה וצבל דבר גדול יכול לצטל חוץ מ"ח דבר והיאך דלא פשט כגון שמן אע"ג דעמדו עליהן צנפשותיהן אפי' קטן יכול להחזיר והא דקאמר וסמכו

רצונו אלא דאין גורים גזירה על הצבור לאסור לאסור דאשכחן³⁰ צירושלמי³¹ מפני שעמדו להם צנפשותיהם כדליפתא התם³² דתלמידי צ"ה היו הורגין בתלמידי צ"ה וצבל דבר גדול יכול לצטל חוץ מ"ח דבר והיאך דלא פשט כגון שמן אע"ג דעמדו עליהן צנפשותיהן אפי' קטן יכול להחזיר והא דקאמר וסמכו

לז.

(ט) תנן התם ^ההשבעית משמטת את המלוה
 בין בשטר בין שלא בשטר רב ושמואל
 דאמרי תרווייהו 'בשטר שטר שיש בו
 אחריות נכסים שלא בשטר שאין בו
 אחריות נכסים כל שכן מלוה על פה רבי
 יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרווייהו
 בשטר שטר שאין בו אחריות נכסים שלא
 בשטר ^ומלוה על פה אבל שטר שיש בו
 אחריות נכסים אינו משמט תניא כותיה דר'
 יוחנן ורבי שמעון בן לקיש שטר חוב
 משמט ואם יש בו אחריות נכסים אינו
 משמט תניא אידיך ^זסיים לו שדה אחת
 בהלוואתו אינו משמט ולא עוד אלא אפילו
 כתב כל נכסי אחראין וערבאין לך אינו
 משמט קריביה דר' אסי הוה ליה ההוא
 שטרא דהוה כתיב ביה אחריות נכסים
 אתא לקמיה דר' אסי אמר ליה משמט
 או אינו משמט א"ל אינו משמט שבקיה
 ואתא לקמיה דר' יוחנן א"ל משמט אתא ר'
 אסי לקמיה דר' יוחנן א"ל משמט או אינו
 משמט אמר ליה משמט והאמר מר הוא דאמר
 אינו משמט א"ל ^חוכי מפני שאנו מרמזין
 נעשה מעשה א"ל והתני' כוותיה דמר א"ל
 דלמא התיא בית שמאי היא ^טדאמרי שטר

מעבדי כוכבים אם מקבל עליה אחריות מחייב עליה בגל יראה ועובד כוכבים שהלוח לשראל על חמנו אי הוה קני עובד כוכבים משראל לא מחייב ישראל אפי' משכנו בשעת הלואה משום דאלים שיעבדיה דלא חשיב מנאי ביד ישראל דדרשינן לא ימנא מי שמונאי בידו למעוטי ייתד לו בית אפי' קיבל עליו אחריות כדאמרין בפ"ק דפסחים (דף ו.) ומיהו בפ"ק דקידושין (דף ט:) גבי קדשה נמשכן אחרים¹ דמקודשת ומייתי מדרי' יתכן א' לרין לומר דדוקא נמשכו שלל בשעת הלואה מקודשת דכפרק האומנין (ב"מ פג.) משמע דלא מהני דר' יתכן להחמיר נאונסין ולא חשיב אלא כשומר שכן אלמא לא חשיב כשלו לגמרי א"כ מאיזה טעם נחשב כשומר שכן אם לא משום דנהנה דקני ליה לקנות זו את האשה וקרקעות או חליפין וא"כ בשעת הלואה אינו יכול לקדש זו את האשה:

לא שבק היתירא ואבי' איסורא. אומר ר"ת דמהאי טעמא נאמן אפי' בלא שבעה:

לעולם פפני יאוש ב' דרבו שני לא דהא ו'שום בן חורין פרקיה. ה"ה דמנאי למימר לרבו שני לא דהא לפני יאוש הוא:

דלמא מימנאי ו'א פרקי י"ה. וא"ת מהאי טעמא כשפדאו לשום עבד ישמעעל לרבו שני וי"ל דמטעם זה אין ראוי לגזול לזה את עבדו וליתנו לחפזו ולא שייך האי טעמא אלא כשפדוהו לשם מנוה לשם בן חורין:

בין כך ובין כך ישמעעל בדחוקיה. פירש בקונטרס לרבו ראשון וכן מגיה ר"ת דאי כשפדאו לשם עבד ישמעעל לשני יפיל עמו לגייסו' כדי שירחיק לענין מציאה ומתנה דלא קני ליה שני אלא למעשה ידיו ופעמים נמי שהוא שוגג לרבו ראשון מתמול

המחזיר חוב לחבירו בשביעית. בזמן שהשביעית נוהגת ועברה עליו שביעית ואח"כ החזירו ולא שהחזירו בשביעית עומה דא"כ לא הוה לרין למימר משמט אני דק"ל² אין שביעית משמטת אלא בסופה: צריך. המלוה שיאמר לו משמט אני: ואם אמר לו איני כן. אני רוצה להחזירו לך: שנאמר וזה דבר

השטמה. לרין לומר דיבור של שמטה: ות"י י"ה. אם היה רוצה לחזור זו יתלנו על עץ אם גברה ידו עד דאמר ליה אע"פ כן: עד דאמר הכי. נמתנה אני נותן לך ואין כאן משום לא יגוש דלא בני דינא קתבע ליה ולאו משום חוב: הוה פסיק ביה רבה זוזי. היה נושה זו מעות רבה היה המלוה: או' לגביה. אבי אחא לגבי אבא בר מרתא דהוא אבא בר מניומי הוה מסיק ביה רבה זוזי אייתינהו ניהליה בשביעית אמר ליה משמט אני שקלינהו ואול אתא אביי אשכחיה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציב מר אמר ליה הכי הוה מעשה אול לגביה אמר ליה אמת ליה זוזי למר אמר ליה אין אמר ליה ומאי אמר לך אמר ליה משמט אני אמר ליה ואמרת ליה אף על פי כן אמר ליה לא אמר ליה ואי אמרת ליה אף על פי כן הוה שקלינהו מינך השתא מיהת אמטינהו ואימא ליה אע"פ כן אול אמטינהו ניהליה ואמר ליה אף על פי כן שקלינהו מיניה אמר לא הוה ביה דעתא בהאי צורבא מרבנן מעיקרא אמר רב יהודה אמר³ רב נחמן דנאמן אדם לומר פרוסבול היה בידי ואבד ממוני⁴ מאי טעמא כיון דתקינן רבנן פרוסבול⁵ לא שביק היתירא ואכיל איסורא כי אתו לקמיה דרב ה"אמר ליה מויד פרוסבול היה לך ואבד⁶ כגון זה פתח פיד לאלם הוא תנן⁷ וכן בעל חוב שמוציא שטר חוב ואין עמו פרוסבול הרי אלו לא יפרעו תנאי היא דתנאי המוציא שטר חוב צריך שיהא עמו פרוסבול וחכמים אומרים אינו צריך: מתני' יעבד שנשבה ופדאוהו אם

גיטין (תלמוד בבלי) שו"ת וחדר' עמוד מס 86 כ' גיטין תלמוד בבלי' הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת הראש ע"ז

ב' וישאל את שמואל כספס נהגת בזמן הזה: יראה לי שנהגת בזמן הזה כדאיתא בגיטין (לו.) גבי חיקון פרוזבול. ומי איכא מידי דמדאורייתא משמעת שביעית והלל תקן דלא משמעת. אמר אביי—שביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא רבי אומר וכו'. וחזו גרסינן התם (לו.) רב אשי מקמי ליה גידמא דדקלא וכתב עליה פרוזבול רבנן דבי רב אשי מסרי מילייהו להדדי רבי נתן מסר מילי לרבי חייה בר אבא אמר ליה לריכנא מילי אחריתי אמר ליה לא לריכנא וכל אלו האמוראין היו בבבל וגהגו שמעת כספס. וחזו גרסינן התם אבא בר מניומי הוה מסיק ב' רבא זוזי אייתינהו ניהלי' בשביעית א"ל משמט אני לך שקלינהו ואילי: **בתשובה** אחרת על דבר השמטה שמעתי ידי לכחוצ בענין שמטה מיום באי לארץ הזאת כי דברים רבים היו לי עם גדולי העיר מדוע אינם משמיטים כספס ואמרו שכבר נהגו כל הארץ הזאת שלא להשמיט ואי אפשר לבטל המנהג שנהגו בו ימים רבים כי הרבה מלוות [ישנות] ישנן בארץ הזאת והביאו לי ראיה ממנהגם מיפוי לשון שטרותיהם ולא נתיישבתי בעצמם ומלאתי התנאלות לעצמי על שמטת ידי שאינני מתעורר לבטל מנהגם ואומר אני [דאפשר] כיון שפשט המנהג שלא להשמיט והכל יודעי' זה הוה ליה כאלו התנה המלוה על מנת שלא תשמיטנו שביעית. נאם הכותב **אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל.** (ע' כלל סד סס"י ד')

עמוד מס' 152 שו"ת הראש אשר בן יחיאל (רא"ש) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אגרת משה חו"מ ב' ט"ו

סימן פז

בשכח לעשות פרוזבול אם ראשי לכופו
לשלם במדינותינו בזה"ז

י"ב טבת תשכ"ז

מנצ"ב ידידי הנכבד מהר"ד דוד הכהן ראובנצ'ק
שליט"א.

הנה בדבר מי ששכח מלעשות פרוזבול חלול אינו
רשע לפרוע בשביל זה—חמלה ונא איש עני

אגרת משה מס' 1218 (תרי"ד, תרי"ט) פוסקים, משה בן דוד הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וממילא אולי לא נשתנה עצם המנהג דבני אשכנז דלא חיו נהגין בשמיטת כספים לדינא אף שהנהיגו לכתוב פרוזבול, כיון דמצונו שהראב"ד סובר דשייך בזה מדה חסידות, אין ראיה מכתובת פרוזבול, שגם בארע שלא עשו פרוזבול שלא חיו גובין או ומפסידין להמלח, ולכן יש לנו לומר דעדיין יש לנו מנהג דורות הקדמונים באשכנז ובספרד שלא חיו נהגין בהשמיטת כספים חיו גובין החובות גם בב"ד אף שנהגין עתה לכתוב פרוזבול, דהרי אנו מבני בניהם וכמעט בכל הדברים אנו עושין כדמ"א.

ועיין בערוך השלחן סימן ס"ז סעי' י' שנותן ג"כ טעם על מה שלא נתנו בהרבה מקומות בשמיטת כספים ולא חשו לכתוב פרוזבול, דכיון דאין כח בדייני ישראל לגבות אין תועלת בפרוזבול, ובלא תקנת פרוזבול לא היו מתקנים עצם השמיטת כספים שיביא לעבור על הלאו דגם דורותינו לא אכשרו יותר מזדורו של הלל הזקן, ואף שלכאורה טעמו נכון יש לפקפק משום דהתקנה להשמיט היתה כשהיו חזירות כשרים וממילא אפשר היא תקנה קבוצה וכשנתקלקלו החזירות ועברו על הלאו תיקן עצת פרוזבול, ולכן אף שבדורותינו אין העצה מועילה, לא מתבטל תקנת השמיטה שתיקנו בשעה שהיו חזירות כשרים. וגם אפשר כיון שצריך היתר מב"ד לילך לגבות ע"י עש"ג כדאיתא בחור"מ סימן כ"ז סעי' ב', הרי יש להחשיב גביה זו ע"י תב"ד, ונמצא שיש תועלת בפרוזבול שהוא כמסירה לב"ד דאם תב"ד יראו שאין יכולים לגבות בעצמן יתירו לגבות בעש"ג משום שג"ו הוא אופן מגביה תב"ד, ועיין בתגר"א סי' כ"ז סק"ח שצ"ח להא דגיטין דף פ"ח דתנן ובערכים חובטין אותו דשם נחשב זה כפיית דיני ישראל כד"ר תתוס' שם, ואף שלי"ד לשם דאם שם אומרים הערכים החובטין עשה מה שישאל אומרין לך וחש"ג אף שהתירו ב"ד לדון לפניהם עושין מצד עצמן, כוונת הגר"א הוא רק לענין זה שגם בזה שמתירין תב"ד לילך בעש"ג הוא כפיה של תב"ד והחלוק הוא רק ששם עושין הערכים הכפיה לשמוע לפס"ד של הישראל הזכא הם כופין לעשות מה ששופט שלהם אומר, אבל מצד תב"ד הוא בכל אופן כפיה שלהם מאחר דלא חלק להעש"ג בלא היתר תב"ד. אבל אף שיש לפקפק אפשר סמכו גם על טעם זה.

והנה אם בשעת תלואה נתן חלוקה ששק של על זמן דאחר השמיטה הוא כקביעות זמן, ועוד יותר מזה שהוא נחשב גם כתשלומין מאחר שאסור לפסול טעם בדינא דמלכותא, וכשבטל הטעם נמצא חתולת חייבו הוא מאחר השמיטה, שבאופן זה אף בזמן הגמ' לא היה משפט. עכ"ל למעשה צריכים חלוקה לשלם, ואם לא ימצא חלוקה ב"ד שיחזקו לו משום שיחששו להסוברין דמשפט, יכול או למעבד דינא לנפשיה באופן

ורוצה לידע אם יכול לגבות ממנו באיזה אופן שיודמן לו. הנה ראשית צריך לידע דאף להסוברים דהשמיטת כספים הוא מדאורייתא, הא מפורש בסוף שביעית המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה חיפזו, ומשמע דאם אינו מחזיר הוא עול מצדו, דהא בגיטין דף ל"ז ע"ב הקפיד רבה על אבא בר מרתא דלא אמר לו אף ע"ס כן, ואם הוא רק דבר טוב כשמתחזיר החוב אבל לא מעשה עולה, לא היה לרבה להקפיד עליו. וכן נמצא דאמר רבה שם ותלי ליה עד דאמר חכי, ואם לא היה עולה מצד חלוקה איך אפשר לחזיר להחזירו שחזר לאו דלא יוסיף, וגם איך היה מועיל לפרש"י דהא תליה על עץ ממש דהא לא יקנה כלל דהא תלוינו ויחייב, ורק אם הוא חייב מדברי חכמים אף רק חייב להתחייבו לעושה עולת חיה מועיל לקנות משום דמצוה לשמוע דברי חכמים כדאיתא בב"ב דף מ"ח ע"א, אבל אם רק יש מעלה בחזירתו ולא עולה כשלא יחזיר דהא לא היה נחשב כגובין דהא לא אמרו לו חכמים שיש עליו מצוה להתחזיר. ולכן ברור שהוא מצוה על הלוה להתחזיר וכשלא יחזיר הוא עובר על דעת חכמים, ואף הרמב"ם ס"ט משמיטה הכ"ט שמפרש שרק מסבב בדברים, הוא כתב הרב"ז דלא פליג ורק שהוא דבר רחוק במציאות שיוכל לעשות כן, ואף אם נפרש שפליג כדמשמע מהכ"מ וכדסובר הרא"ש בגיטין (פ"ד סי' י"ט) כלומר שהיו עיניו תלויים עד שיאמר כן, הוא רק שלא התירו לאנס ע"ז בהפאות וכדומה, אבל גם הם ידו דעובר על דעת חכמים דמפרש"י נשמע להרמב"ם והרא"ש דבזה לא מצינו שיעלגו.

ובעצם ענין שמיטה כוה"ז תנא חיו כמה מקומות אשר לא נתנו בשמיטת כספים ולא כתבו פרוזבול, ובתנ"ך סימן ד"ש איתא אע"ג דכתב ר"י וכן ר"ת וזמא גאונים ורש"י ששמיטת כספים נהגת בזה"ז לא חוינו לרבנן קשישי בדורותינו דהיו מורין לנהוג שמיטת כספים ונתן טעם שרק במקומות הקרובים לא"י תיקנו רבנן שיתנו להשמיט כספים עיי"ש, ואף הרא"ש שצוה ככרוכיא כדאיתא בטור חו"מ סימן ס"ז סעי' ח' מסיק שאינו סותר מנהגם בסעי' ח' עיי"ש, וכן הביא ב"י"ם בשם מהר"ל וגם הרמ"א כתב אבל י"א דאין שמיטה נהגת בזה"ז, והוא הרו"ה שהביא תגר"א (ואף שלא נמצא בס' המאור חובא בשם רז"ה בס' התרומות שער מ"ה אות ד') וכן סובר הראב"ד בחשגותיו על הרי"ף בגיטין דף ל"ז, ומסיק תרמ"א ונראה שעליהם סמכו במדינות אלו שאין נהגין דין שמיטה כלל בזה"ז חרי דחמ"א סובר כן לדינא, ולכן אף שאכשוד דרי לענין זה ונתנו לכתוב פרוזבול, אפשר הוא לא מפני שהכריעו דורות תאחרונים שהלכה כהסוברין דשמיטת כספים נהגת בזה"ז אלא דכיון שיש לתקן בפרוזבול שהוא ענין קל הנתיגו זה לרווחא דמילתא כהראב"ד שכתב דיק ממצת חסידות נתנו אלו שכתבו פרוזבול עיי"ש.

הרמ"א, ואף מהכמה לשלם בשכריות שאסור ע"י עכרים אף למאי דהיה סבור שמוחר לכופו בעצמו אין ראייה משום שנמי הוא שלא כדן וצ"ע.

✱

ולגבי תגדרת חברה בערבון מוגבל (קארפאריישן) אי"א לומר שזו חטיבה בפני עצמה כעין שמוחר בדרכי תשובה סי' ק"ס ס"ק ס"ו ושממילא השותפין אינם אלא כפועלים, שטעם זה אינו כלום, וממילא אסור להניח לשותפו לחלל שבת, ואם אין עצה אחרת יכול לעשות עמו כמו שעושים בשותפות עם עכרים (ועי' גם משי"ב באג"מ או"ח ח"ד סי' נ"ד).

✱

וכשאחד תובע את חברו לדי"ת אין התובע מחוייב להגיד להתובע פרטי הדברים (ועי' לעיל סי' ר').

והגני ידיו,

משה פיינשטיין

סימן פז

באחד שקנה לחברו מגיות בשליחותו והחזלו ואמר לו שימכור אותן ולא מכר אם ההפסד שייך לו או למשלחו

כ"ז שבט תשכ"ח

מפ"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר יוסף מרדכי ברימפל שליט"א.

הנה בדבר ראובן שבקש את שמעון שיקנה עבורו מגיות (סטאקס), וקנה אותם לטובה בעלמא לעשות שליחותו בלא שום שכר ע"ז ואחר שקנה ותבע שמעון מראובן את הכסף שהוציא עבורו השתמש ראובן המשלח מלשלם, ואחר איזון חדשים של משא ומתן עם ראובן וירד מחירם כתב ראובן לשמעון שימכור אותם במקח הוול ובדבר התפסד יתכן שישתתף במדה מוגבלת, וכעס ע"ז שמעון שלא שייך לו להפסיד אף פרוטה אחת ולא רצה לעסוק יותר, והיו תולדות וניזולות עד שעתה אינם שוים כלום. ודעת כותרי"ה שהזרין עם שמעון השליח שאף שקבל עליו שליחות הראשון לא נחתייב לעשות כל שליחות שירצה ראובן ומכירת המגיות הוא מעשה אחרת שלא רצה לעשות שליחותו זה, ומצד שמירתו הא אף בברי חזקא כהמץ שהתפסד היה לו למכור לעכרים איתא במ"ב סימן תמ"ג ס"ק י"ב שרוב תאחרונים פוטרין אף בשי"ש ולא במג"א וגם לא כחז"י, והבא חרי לא ברי חזקא דדוד

חמיטה, ומסתבר דגם בעש"ג יכול לילך מכין שלמנהג קדמונים אינו משמט שלדידהו מה שאין נותנים לו רשות לילך בעש"ג הוא שלא כדן, יכול גם בעצמו לילך בעש"ג אם אינו יכול לתפוס. דאף דבסימן ד' כתב הרמ"א דאף במקום שרשאי למעבד דינא לנפשיה אסור לעשות ע"י עכרים, הנה מאותו תה"ד עצמו דהביא הרמ"א משמע דבכ"ג רשאי, דהא רצה לומר מתחלה לרש"י דפי' אהא דאמר ותלי ליה עד דאמר אעפ"כ במתנה אני נותן לך דיכול לתלותו על עץ עד דאמר הכי משום דאין כאן לא יגוש דלאו בב"ד קתבע לו, והזכיר מזה דהיכא שאין כופו ע"י ב"ד לית ביה משום לא יגוש, שלכן בערכאות של נכרים דלאו ב"ד מיקר כלל כרי לתובעו, ודחה דע"י נכרים עכ"פ אסור לעשו"י משום דמכור הדבר לעשו"י ע"י נכרים ועוד דק בבב"ר הביא הלוח החוב ואמר לו משמט אני יכול לתלותו לרש"י, עכ"פ למאי דהיה סבור תחלה היה מותר לתבוע בעש"ג, אף שלא נתנו לו הב"ד רשות, דהב"ד הא דחייב אין רשאיין ליתן לו רשות לתבוע בעש"ג מאחר דנשמט החוב ואין יכולין הב"ד לכוף ואף לא לומר שהוא חייב, ונהי שמצד איסור שמטת ליכא דהא אסור מדין האיסור בכלל לילך בעש"ג אלא חזינן שבכ"ג מותר, והוא מטעם שכין שהב"ד לא יתנו לו רשות אף סכן הוא מן הדין, רשאי הוא בעצמו לתבוע בעש"ג מדין כפיית עצמו למאי דהיה סבור שהוא רשאי, וא"כ כ"כ כשהוא עושה כדן מאחר שכן היה מנהג קדמונים שלדידהו גם הב"ד צריכים ליתן לו רשות לילך בעש"ג שמה שאין נותנים מצד הירוצים להחמיר הוא שלא כדן שרשאי באם אינו יכול לטפס בעצמו לילך גם בעש"ג ובוזה לא שייך לומר גם שמכור הדבר דק כדנשמט החוב ממס מדין שמיטה ופוע"י גם הוא לומר משמט אני ורק שליכא עליו איסור לא יגוש כדן דטופו שלא בב"ד ולא משום חוב, שייך לומר שכין שהב"ד אסורין לטפס מכור הוא שייכף ע"י עכרים אף שעליו בעצמו ליכא האיסור מאחר דעכ"פ שלא כדן הוא, אבל הכא דכדן הוא טופו לא שייך לומר שהוא מכור כמז שלא אמרינן שהוא מכור כשנתנו לו הב"ד רשות ובעצם הא דמכר הרמ"א דבב"ד דינא לנפשיה אסור לעשות ע"י עכרים כותרי"ד לא טובן לכאורה דהתה"ד הא כתב זה כדן כל דאליה גבר ההפדכי טובר דאסור לתקוף ולאלם ע"י נכרים, דהא פשוט י"ש לאסור דחייב לא יתקן רבנן גם כשאני אלים בעצמו אלא ע"י עכרים יהיה נחשב אלים דאין בזה סברת הרא"ה סתמכו דמי שהזרין עמו ימכור נפשו יותר להעמיד ידו בידו ממה שימכור ואחר לגזול ילכך דחייב לא יתירו, ועוד דבבב"ל לא יתחילו הב"ד מלדון ולשלחם לעש"ג שהוא דבר איסור, אבל כשהזרין עמו והחזירו לו למעבד דינא לנפשיה אסור גם לעשות ע"י עכרים וצ"ע בראיית

מכות ג'

פפא ד' באשה ובכתובתה^א: מתני' מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים^ב אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז בין נותן מכאן ועד ל' יום בין נותן מכאן ועד עשר שנים: גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים שביעית משמטתו

ואנו^ג

מכות (תלמוד בבלי <ערוך והדר> עמוד מס 17 כו מכות תלמוד בבלי) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ג: כיצד העדים פרק ראשון מכות

איכא דאמרי המלוה חבירו (בשטר) לעשר שנים אין שביעית משמטתו. אומר ר"ת דהלכה כלישנא דתנא דה"ע מתני' מסייע ליה וקשיא ללישנא קמא (ה) וצ"ל דה"ע ר"ת^א זמן עשר (כסף^ב) כי ילונו ולא במשפט דחזי ימיו יעצמו^ג:

המוסר שטרותיו ל"ב"ד. פירש הקונט' דהיינו פרוצול ולא נראה דהא צמסכת שביעית (פ"י מ"ג) תני המוסר שטרותיו ל"ב"ד והדר קמחי פרוצול אינו משמט אלמא תרי מילי נינהו לכך נראה דתרי מילי נינהו ומוסר שטרותיו ל"ב"ד מדאורייתא אינו משמט:

ושמואל אומר אין ל' עליו אונאה. וא"ת מי דמי הכא השביעית ודאי עקר אצל התם מי יימר דעקר כדאמרי' דצ"ה (ב"מ דף נ"ג:) [שמא לא ידע צ' אונאה^א] וי"ל דה"ע מי יימר דעקר שמא יפרע לו קודם:

על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה. פ"י הקונטרס על מנת כו' כלומר אני מבטיחך מאונאה שאין צ' והרי יש צ' אונאה^א דהיא מקח טעות כשכח (ג) ולא נראה דהיינו מדמה ה"ע על מנת שלא תשמטני שביעית שביעית משמטת והתם לא שייך טעמא דמקח טעות^ב ולכך פ"י רש"ס ע"מ שאין צ' אונאה משמע

מכות (תלמוד בבלי <ערוך והדר> עמוד מס 18 כו מכות תלמוד בבלי) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה